

สรุปกรณีการเสียชีวิตของคนที่มี...ชีวิตเปื้อนฝุ่น จากโรคปอดฝุ่นหิน(ซิลิโคสิส)

โรคปอดฝุ่นหินทราย หรือโรคซิลิโคสิส เป็นโรคปอดจากการทำงาน ที่มีสาเหตุจากการสูดหายใจเอาฝุ่นซิลิกอนไดออกไซด์หรือเรียกว่าผลึกซิลิกาซึ่งส่วนมากจะพบในหินทรายเข้าไปยังปอดอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน เกิดการสะสมของฝุ่นดังกล่าวในเนื้อเยื่อปอด ทำให้เกิดพยาธิสภาพกับปอดเป็นผังผืดในปอดทั้ง 2 ข้าง ถ้าได้รับฝุ่นปริมาณมากในระยะเวลานั้นจะมีอาการพิษแบบเฉียบพลัน ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นภายใน 2-3 เดือน ก็ได้ โดยมีอาการหอบ เหนื่อย เขียวคล้ำ เป็นไข้ อ่อนเพลีย น้ำหนักลดและเสียชีวิตในเวลาต่อมา แต่ถ้าได้รับฝุ่นซิลิกอนไดออกไซด์เป็นเวลานานในปริมาณไม่มาก จะมีอาการแบบเรื้อรัง มีอาการเหนื่อยง่ายเวลาออกแรง มีอาการไอแห้ง ๆ อาการของหลอดลมอักเสบ บางครั้งมีอาการไอเป็นเลือด โรคนี้ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ และทำให้เสียชีวิตในเวลาต่อมา ปัจจัยที่ทำให้เป็นโรคและทำให้อาการรุนแรงมากขึ้น ได้แก่ ระยะเวลาที่ได้รับฝุ่นหินทราย ปริมาณซิลิกาที่มีอยู่ในฝุ่นหินทราย และตัวผู้ป่วยเอง เช่น การสูบบุหรี่ เป็นวัณโรคปอดร่วม กลุ่มอาชีพที่เสี่ยงต่อการเป็นโรคนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพในโรงโม่ บดขยี้หิน สกัดหิน เหมืองแร่หิน งานขัดเงาเหล็กผิวโลหะโดยวิธีพ่นทราย อุตสาหกรรมแก้ว เซรามิก ครก อีฐ กระเบื้องทไฟ อ่างหิน แกะสลักหิน อุตสาหกรรมทำซีเมนต์ ในพื้นที่ จ.นครราชสีมา มีสถานประกอบการกลุ่มเสี่ยง 215 แห่ง คนทำงาน 5,094 คน พื้นที่ อ.สีคิ้ว มีผู้ประกอบอาชีพแกะสลักหิน ประมาณ 300 คน กระจายอยู่ในเขต ต.ลาดบัวขาว ต. คลองไผ่ ต.หนองน้ำใส ต.บ้านหัน และตำบลหนองบัวน้อย แต่มีการแกะสลักหินมากบริเวณริม 2 ข้างถนนมิตรภาพ บ้านซับสมบุรณ์ ต.ลาดบัวขาว

ผู้เสียชีวิต นายชัยวัฒน์ ปะสังคะเต อายุ 47 ปี มีภูมิลำเนาเดิมอยู่อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ทำอาชีพเกี่ยวกับหินทรายมาประมาณ 32 ปี เริ่มทำเมื่ออายุ 12 ปี เคยทำแกะสลักหินอยู่อ่างศิลา จ.ชลบุรี มา 18 ปี จ.สระบุรี 3 ปี ก่อนจะมาทำอาชีพแกะสลักหินที่ ต.ลาดบัวขาว อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา และเสียชีวิตในเดือน ตุลาคม 2550 ผู้ใกล้ชิดให้ข้อมูลว่าผู้เสียชีวิตทำงานโดยไม่สวมหน้ากากกรองฝุ่นปิดปากจมูกเนื่องจากไม่ถนัด แต่เริ่มสวมเมื่อมีอาการไอ เหนื่อย หอบ และเข้ารักษาตัวด้วยอาการวัณโรคปอด และเปลี่ยนบทบาทเป็นนายจ้างควบคุมลูกจ้างทำงานในช่วงประมาณ 4 ปีสุดท้ายก่อนเสียชีวิต

การดำเนินการในกลุ่มแกะสลักหิน ต.ลาดบัวขาว อ.สีคิ้วที่ผ่านมา

1. ปี 2548 ดำเนินการเฝ้าระวังโรคในกลุ่มเสี่ยงด้วยการทดสอบสมรรถภาพปอด จำนวน 108 คน และเก็บตัวอย่างฝุ่นวิเคราะห์ จำนวน 26 ตัวอย่าง พบผู้มีสมรรถภาพปอดผิดปกติ ร้อยละ 46 และฝุ่นหินทรายมีซิลิกาเกินมาตรฐานร้อยละ 25

2. ปี 2549 ดำเนินการเฝ้าระวังโรคหุ้เลื้อมจากการประกอบอาชีพ ทดสอบสมรรถภาพการไต้ยีนจำนวน 125 คน ผู้ประกอบอาชีพฯ ทุกคนมีระดับการไต้ยีนไม่ปกติ โดยมีระดับการไต้ยีนผิดปกติ สูงถึงร้อยละ 76 และมีระดับการไต้ยีนที่ไต้องเฝ้าระวัง ร้อยละ 24 และร้อยละ 96 ไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกัน

3. ปี 2550 ดำเนินโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อให้มีการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล สนับสนุนหน้ากากกรองฝุ่นให้แก่กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพ

การดำเนินการสอบสวนการเสียชีวิต

1. การอบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการอาชีพกลุ่มเสี่ยง โดยแพทย์อาชีวเวชศาสตร์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม และกลุ่มงานโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 นครราชสีมา

2. การค้นหาผู้ป่วยและผู้มีอาการสงสัยรายใหม่ ในกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพกลุ่มเสี่ยง จำนวน 87 คน มีกิจกรรมการที่ดำเนินการ ดังนี้

2.1 การซักประวัติการทำงาน ประวัติด้านสุขภาพ ประวัติส่วนตัวของกลุ่มเสี่ยงเพื่อประกอบการวินิจฉัยโรค

2.2 ถ่ายภาพรังสีทรวงอกด้วยฟิล์มขนาดมาตรฐาน มีแพทย์โรงพยาบาลสีคิ้วเป็นผู้อ่านฟิล์ม และมีผู้ที่มีภาพถ่ายรังสีทรวงอกผิดปกติ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 19 และรวบรวมส่งให้แพทย์ผู้เชี่ยวชาญประจำโรงพยาบาลทรวงอกเป็นผู้อ่านและแปลผล พบว่ามีผู้ที่อาการเข้ากันได้กับโรคปอดฝุ่นหินทราย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 13

2.3 การทดสอบสมรรถภาพปอด ด้วยเครื่อง Spiro meter พบผู้มีผลการทดสอบต่ำ จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 81

2.4 กิจกรรมเสริม ได้แก่การทดสอบแรงบีบมือ การวัดค่าดัชนีมวลกาย (BMI)

3. เก็บตัวอย่างฝุ่นตรวจวิเคราะห์ พบเกินมาตรฐาน ร้อยละ (รอผลจากศูนย์อ้างอิงฯ)

4. การศึกษาสภาพการทำงานของกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ ต.ลาดบัวขาว และ ต.คลองไผ่ อ.สีคิ้ว

5. สรุปรายงานการสอบสวนการเสียชีวิต

การดำเนินการต่อเนื่องจากการสอบสวนการเสียชีวิต

1. จัดทำระบบการเฝ้าระวังโรคในผู้ประกอบการอาชีพกลุ่มเสี่ยงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ระบบการเฝ้าระวังเชิงรุกในพื้นที่ ระบบการตรวจรักษาในสถานบริการ ระบบการส่งต่อข้อมูลและผู้ป่วยระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. การพัฒนารูปแบบการลดฝุ่นจากการผลิต เช่น การทำฉากดูดซับฝุ่น การใช้วิธีเปียกลดฝุ่น กำแพงต้นไม้กันฝุ่น สแลนกันฝุ่น เป็นต้น

3. การตั้งกองทุนหน้ากาก เพื่อสนับสนุนให้มีการใช้หน้ากากป้องกันฝุ่น

4. การจัดตั้งกลุ่มอาชีพสลักหินสีคิ้ว อยู่ระหว่างดำเนินการโดยตัวแทนกลุ่ม มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมกำกับดูแลและช่วยเหลือกันเองภายในกลุ่ม เช่น การช่วยเหลือด้านการเงิน(ให้กู้ยืม) การจำหน่ายเครื่องมืออุปกรณ์ราคาประหยัด (หน้ากากกรองฝุ่น, ใบเจียร์, สว่าน, เหล็กสกัด ฯลฯ) การกำหนดและควบคุมราคาสินค้า

5. จัดทำประชาคม ผู้ประกอบการอาชีพกลุ่มเสี่ยงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6. ขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการอาชีพกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ อ.สีคิ้ว ทั้งหมด

7. ประสานงานกับ อบต. กำหนดแผนงาน โครงการและงบประมาณในการควบคุม กำกับและการดูแลการดำเนินกิจการของเจ้าของและผู้ประกอบอาชีพ

8. สนับสนุนให้ อบต. หนองน้ำใส และ อบต. คลองไผ่ อ.สีคิ้ว ซึ่งมีสถานประกอบการกลุ่มเสี่ยงอยู่ในพื้นที่ ออกข้อกำหนดเพื่อควบคุมการประกอบกิจการเช่นเดียวกับ อบต.ลาดบัวขาว

9. การบังคับใช้กฎหมาย ซึ่ง อบต.ลาดบัวขาวได้ออกเป็นข้อบังคับเพื่อควบคุมการประกอบกิจการแกะสลักหินแล้ว ในปี 2549 เพื่อให้ผู้ประกอบการมีการปฏิบัติตามข้อกำหนดอย่างเคร่งครัด

สรุป

โรคปอดฝุ่นหินทราย เป็นโรคที่เกิดขึ้นกับผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับหินทราย และหายใจเอาฝุ่นหินทรายเข้าร่างกายโดยไม่ได้สวมหน้ากากป้องกันฝุ่นที่ไม่เหมาะสมขณะทำงาน เป็นโรคที่เป็นแล้วไม่มีทางรักษาให้หายขาดได้เนื่องจากปอดมีพังผืดเกิดขึ้นเป็นแผลในเนื้อปอดทำให้ปอดสูญเสียหน้าที่ ทำให้ผู้ป่วยหายใจหอบเหนื่อย และต้องเสียชีวิตในเวลาต่อมา กรณีการเสียชีวิตของผู้ทำอาชีพแกะสลักหิน ต.ลาดบัวขาว อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา ทำงานสัมผัสฝุ่นหินทราย มา 32 ปี โดยไม่สวมอุปกรณ์ป้องกันทำให้ป่วยเป็นโรคปอดฝุ่นหินทรายร่วมกับวัณโรคปอด การดำเนินการป้องกันคุ้มครองผู้ประกอบการอาชีพอื่น ๆ ที่มีความเสี่ยงไม่ให้เป็นโรคและเสียชีวิต ต้องดำเนินการเน้นหนักโดยการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการในการใช้หน้ากากกรองฝุ่น การพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการลดฝุ่นในการแกะสลักหิน การเฝ้าระวังโรคด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนและการควบคุมกำกับกับการดำเนินการของกลุ่มอาชีพโดยหน่วยงานในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบอาชีพสามารถทำงานเพื่อการมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีต่อไป

หน่วยงานที่ร่วมดำเนินการ

สถานีอนามัยคลองตะแบก องค์การบริหารส่วนตำบลลาดบัวขาว สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสีคิ้ว โรงพยาบาลสีคิ้ว สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 นครราชสีมา สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และศูนย์ความปลอดภัยในการทำงานพื้นที่ 5 กระทรวงแรงงาน